

Naše veselje

Priloga „Slov. gospodarja“ za deco.

Štev. 6.

Letnik III.

Kres.

1.

Visók smo zakurili kres,
najvišji v našem je okraji;
kdor hoče, pa naj skače črez,
sedé mi gledamo ga rajl.

2.

Oj, kresna noč, prijazna noč,
najlepša ti si v dolgem leti,
na jasnem nebu zvezd tisoč
prijazno tihi zemlji sveti.

3.

Čuj, božji volek se glasí,
kresnica sveti v rosní travi;
prijetno tudi zadoni
ti večkrat žabji zbor v daljavi.

4.

Uživajmo lepi, srečni čas,
mladost slovo bo skoro vzela;
oh, skoro pride zimski mráz,
in starost pride nevesela.

J. Stritar,

Slomšekova berilca.

A. M. Slomšek je kaj rad opazoval naravo in često podal svoje nauke mladini v obliki povestice iz narave. Seveda je treba znati tak nauk prav poiskati in doumeti. Poglejmo si to na dveh primerih:

Deklica in kresnica.

O kresu je sedela zvečer v mraku pestunja Marijana na vrtu; kazala je mladi deklici Naniki zvezde, ki so ravno zabrile na jasnem nebu. Nagloma uide Nanika pestunji in zdirja za svetlo stvarco, ki leta okrog, blede sveteč se, dokler je ne ujame in ne prinese Marijani pokazat.

Nato gresta v sobo; zakaj postalo je hladno. Pri luči hoče Nanika pogledati lepo stvarco, ki jo je ujela. Ko pa odpre svojo pest, glej! lazi ji mahjna muha po dlani. Zamrzl ji in vrže jo stran.

Marijana pa pouči Naniko, da je to kresnica, ki se v temi sveti, pri luči pa otemni.

A. M. Slomšek.

S tem berilcem je hotel Slomšek najprej opozoriti na znani pregovor: »Ni vse zlato, kar se sveti.« To pa še ni vse. Marsikdo ceni kako stvar zato, ker mu uga-ja, ali le toliko časa, dokler je lepa, potem pa jo zavrže. Prej se je morda z njo rad pečal, rad jo je imel pri sebi, ko pa izgine blesk, ko ni za oko več mikavna, je konec veselja. Kaj ne da, da tako ni prav! Kar nam je bilo všeč le radi sijaja, ni vselej

dosti vredno; prava vrednost se odpre šele tedaj, če kaj pregledamo tako, da nas vnarna lepota ne preslepi in ne moti. Potem bomo spoznali pravo vrednost,

Strupene jagode.

Janezek najde v gozdu grmič z leptimi črnimi jagodami. »To so lepe črešnje,« si misli. Utrga jagodo in jo pozoblje. Ker se mu je zdela sladka in dobra, jih pozoblje še več. Pa kmalu čuti, da mu ni dobro. V glavi se mu zavrti, pred očmi mu je nekako temno, da prav ne vidi, in ves je omamljen.

To namreč niso bile črešnje, ampak strupene jagode. Iztežka je prilezel domov. Doma pove odkritosrčno, kje je bil in kaj je storil. Urno mu dajo toliko mlačnega mleka in sirotke piti, da je hudo bljuval; glavo pa mu umivajo z mrzlo vodo. Komaj je ušel smrti; le počasi je ozdravel.

A. M. Slomšek.

Tu je mogoče uporabiti isti pregovor ko pri prvem berilcu, namreč: »Ni vse zlato, kar se sveti.« Do veljave pa pride še drug pregovor: »Previdnost nikjer ne škoduje.« Slomšek pa je s tem kratkim berilcem združil tudi še prav primerno navodilo, kako je treba ravnati v slučaju take zastrupitve. Marsikdo za to ne ve in si ob potrebi ne zna pomagati. Po tem berilcu pa si lahko vtisne nauk za vselej v spomin.

Razgovorček.

Še nekam nisimo pogledali na svojih potovanjih, t. j. v Azijo, in sicer tja, kjer veže železnica Evropo z Vzhodno Azijo in z morjem. Železnica teče po Sibiriji. Ogromno je bilo delo, ko so gradili to železnico. Pogledajte si vaš zemljevid! Tu je Sibirija in tu Turkestan. V Turkestanu pa raste na poljih rastlina, ki je za nas tolike važnosti, to je bombaževce. Njegovi plodovi so takšni ko plodovi našega regrata, katere otroci radi razpihajo, samo da so bogatejši in gostejši, poraščeni z belo dlako — to je bombaževce. Ali Turkestan je ločen od drugih pokrajin, od Sibirije po veliki puščavi. Vsako leto so jo prehodile velike karavane in živali so nosile ogromne bale bombaževca v Sibirijo k železnici. To pa je bilo težavno in nevarno. Peščeni viharji so se često pojavili in zasuli karavane. Od velblodov in ljudi ni ostalo nič kakor nekoliko kosti, katere je sonce obelilo.

Tedaj so začeli graditi železnico skozi to puščavo. Prišli so inženjerji in so najprej zakoličili pot, kjer naj bi stekla že-

lezna proga. Nato pa se je pričelo veliko delo. Ni lahka stvar, graditi železnico skozi puščavo. Dostikrat so mislili, da so težkoče nepremagljive in da železnice nikoli ne bo. Ljudje pa niso popustili. Zdaj pa je železnica gotova. Zdaj se začuje žvižg lokomotive, se pregibljejo bati, lokomotiva nategne, kolesa se sučejo, naprej gre, čimdalje hitreje in še je vlak tam daleč zunaj in izginja v puščavi, ljudje pa, ki so pomagali pri ustvaritvi te železniške proge, se veselijo.

S tem smo končali naša potovanja po svetu. Toliko se dogaja na zemlji, o čemer nič ne vemo. In vendar bi radi vsi to vse videli, vsi bi radi potovali okrog zemlje. Pogledali bi v vsak kotiček ter izvedeli, zakaj je tam tako. Povsod bi radi govorili z ljudmi ter jih vprašali in bi si dali pripovedovati.

Ali to za enkrat ni mogoče. Ne moremo tja, kamor bi hoteli. Zato smo se o tem tu na teh listih pogovorili in končamo z željo, da bi se vam nudila nekoč prilika, da boste to res videli, o čemer smo pisali.

Maščevanje je moje!

Ob začetku novega veka je živela v Franciji bogata in ugledna plemenitaška rodbina, ki je slovela daleč naokoli. Če so hoteli kje postaviti zgled za pravo

vzgojil v vseh čednostih, ki krasijo viteza. Tudi posvetnega blaga boš imel precej. Predvsem pa mi je drago, ko vidim, da si dober kristjan. Ohrani si svojo vero in

plemstvo, so vselej imenovali kakega člana te rodbine. Hišni gospodar, stari vitez, je poklical nekega jutra svojega edinega sina k sebi in mu je govoril takole:

»Sin moj, čutim, da me zapuščajó moči in da bom kmalu poklican na račun k Najvišjemu. Potrudil sem se, da bi te

nikoli ne greši proti božjim zapovedim. Obljubi mi to in mirno bom zatisnil oči.«

Sin je padel pred očetovo posteljo na kolena in je obljubil pri svoji časti vse, kar je oče želel. Nato ga je ta prav slovesno blagoslovil.

Kmalu nato je oče umrl. Sin pa je živel

povsem tako, kakor je bil obljubil. Tako si je pridobil isto zaupanje in spoštovanje, kakor ga je užival oče. Poiskal si je tudi ženo in pri tem ni gledal na bogastvo, ki

ga daje svet, ampak na bogastvo srca in duše. Zakon je bil srečen; sinček in hčerkica sta povečala srečo staršev.

Napočili so vojni časi. Vitez je bil zvest pristaš kraljev. Sovražnik pa je nastopal čimdalje bolj drzno in kraljevi pristaši so se morali umakniti. Vitez se je moral za-

v jedilni dvorani. Zvesta žena je le močila, ali moža ni izdala. Nato so jo vojaki pustili onesveščeno na tleh ter so odšli, a prej so grad zažgali. Komaj so bili nekaj oddaljeni, so sluge tekli po gospodarja, dekile pa so spravile gospo v postelj in so ji začeli zdraviti noge. Neki sluga je našel gospodarja od dima povsem omočnega v podstrešni sobi. Spravili so ga na varno in potem so pogasili ogenj. Gospodar je okreval, gospa pa je podlegla opeklinam. Vitez je bil sedaj sam z otrokoma, žalost ga je potrla in nikamor ni več zahajal. Njegov kralj je bil medtem umrl, sovražni kralj je zasedel prestol.

Pretekla so leta. Neke viharne noči je potrkal na vrata vitez in je prosil za prenočišče. Rekel je, da je kraljev glasnik, da pa ne more dalje. Vitez ga je gostoljubno sprejel in ga je spremil v jedilnico, kjer naj bi počakal. Bil je to isti oficir, ki je bil povzročil smrt vitezove žene, a šele sedaj se je tega zavedel, ko je spoznal dvorano in ognjišče. Strahoma je sedel za mizo, ko ga je gospodar pozval, ali vedno je še upal, da ga ne bo nihče spoznal. Pri mizi sta sedela tudi otroka in — spoznala sta ga? Z grozo sta ga gledala, jedi se nista niti dotaknila. Ko je oficir odšel spat, je deček zašepetal očetu, kdo je gost.

teči v svoj grad, kjer so ga pa sovražniki kmalu poiskali. Vitezova žena ga je skrila v podstrešni sobi, ona sama pa je pogumno z otrokoma sprejela sovražnikovega oficirja, ki je zahteval, naj mu pove, kje je mož. Ker tega ni hotela storiti, jo je dal oficir prijeti ter so ji porinili noge vpricho otrok v žerjavico odprtega ognjišča

Oficir ni mogel zaspati. Vrata je močno zaklenil, okna zaprl. Proti jutru je zaspal, kmalu pa ga nekdo prebudil. Bil je vitez, ki je vstopil skozi tajna vrata. Ponudil se je, da bo gosta spremljal do glavne ceste. Oficir je gledal na vse strani, povsod je slutil nevarnost, ali srečno sta dospela do ceste.

Tedaj je oficir rekel:

»Vem, da veste, kdo sem. Pametno je bilo, da me niste ubili. Tega gotovo zato niste storili, ker sem v službi velikega kralja, ki bi me kruto maščeval.«

Vitez pa je mirno odgovoril:

»Ne, ni tako. Ne bojim se posledic. Smrt ste si zaslužili, ker ste mi brez po-

trebe uničili največji zaklad, ki sem ga imel tu na svetu. Nisem pa postal maščevalec, ker sem kot veren kristjan v službi višjega kralja, kateri je nekoč rekel: Maščevanje je moje! To je pravi razlog! Pojdite, Bogu in njegovi kazni itak ne morete uiti!«

Zvesti prič.

Popotnik je našel denarnico, v kateri je bila velika vsota denarja. V bližnjem mestu jo je oddal na policiji, da od tam izsledijo lastnika.

»Norec!«, mu je rekel tovariš, »zakaj si nisi denarja pridržal? Kdo je pa vedel, da si ga našel?«

»Ne govori tako,« mu je odgovoril popotnik. »Dve zvesti priči sta videli, ko sem vzel denarnico v roke: Bog, katerega ljubim, in moja vest, ki me sodi.«

Na to tovariš ni vedel nič pripomniti.

Razdelitev nalog 5. številke.

1. Če postavimo namestu imen bratov črke A, B, C, D, je treba razdeliti posestvo tako:

Vsak izmed štirih bratov ima enako površino posestva, vsak pa ima tudi po svojem zemljišču dostop do studenca!

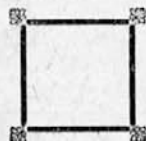
2. Ta naloga je bila težja. Bratje si niso mogli sami pomagati. Zato so naprosili za pomoč strica, ki je bil tudi ovčar. Ta je vzel eno izmed svojih ovac in jo je pridružil onim 17 ovcam. Zdaj jih je torej bilo 18. Najstarejši brat je dobil polovico, torej 9, srednji tretjino, torej 6, in najmlajši devetino, torej 2. Če to seštejemo: $9+6+2=17$. Razdelitev se je bila izvršila, ne da bi bilo treba katero izmed ovac ubiti, stric pa je lahko vzel spet svojo ovco nazaj. Ali ni to čudno?

Naloge.

1. V Ivanovi sobi so se zbrali njegovi prijatelji. Preden so se ločili, je rekel Ivan:

»Kolikokrat je bil vsakdo izmed vas pri meni, vselej je število njegovih prihodov in odhodov liho število. Ti, Tone, si danes tretjič tu, ti si prišel torej trikrat v to sobo in si šel dvakrat ven; vsota je pet. Pri vas drugih, ki te bili že večkrat tu, je vsota večja, pa vselej je liho število. Pri meni pa je vsota sodo število.«

Prijatelji so pomišljali, potem pa se jim je razjasnilo in videli so, da ima Ivan prav. Kako to?

2. Gospod ima ribnik kvadratične oblike. Na vsakem oglu stoji drevo.

Vprašal je arhitekta, če bi bilo mogoče ploskev ribnika za polovico povečati, pa tako, da bi drevesa ostala na svojih mestih. Arhitekt je odgovoril, da je to mogoče. Kako?

3. Iz kraja A v kraj B je rabilo letalo 80 minut, nazaj iz kraja B v kraj A pa pod istimi pogoji 1 uro 20 minut. Zakaj?

Dopisi.

Razen par dopisov s prošnjo za nekatere informacije, na katere smo dotičnikom odgovorili pismeno, ni bilo drugih. Najbrž je kriv konec šolskega leta, ki prizadeva našim čitateljem in čitateljicam

toliko drugih skrbi, da na nas ne mislijo. Želimo vsem, da bi šolsko leto brez posebnih težkoč srečno dokončali in se počitnic prav navžili.